

Amelin sonuna ulaşamayan sevabını kaybeder mi?

Nisa Suresi'nin 100. ayetinde Rabbimiz şöyle buyurur:

وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

“Kim evinden Allah’a ve Resulüne hicret etmek üzere çıkar da sonra ölüm onu yakalarsa, şüphesiz onun mükâfatı Allah’a ait olur.” (Nisâ, 100)

Bu ayet, **Cüdebe İbni Damre** hakkında nazil olmuştur. Hicret emredildiğinde ve hicret etmeyenler ayetlerle uyarıldığında, çok yaşlı olan bu sahabe oğullarına şöyle demiştir: “Beni bir sedyeye koyun ve Medine’ye götürün. Çünkü ben hicrete gücü yetmeyenlerden değilim. Allah’a yemin olsun ki bu gece Mekke’de kalmayacağım.” Bunun üzerine oğulları onu sedyeye koyup Medine’ye doğru yola çıkardılar. Ancak bu yaşlı sahabe Medine’ye ulaşmadan yolda vefat etti.

Bu haber Mekke’deki müşriklere ulaştınca alay ederek: “Cüdebe umduğuna ulaşamadı, hicretini tamamlayamadı.” dediler. Medine’deki bazı sahabeler ise üzüntüyle: “Keşke Medine’ye ulaşabilseydi de hicret sevabını alsaydı.” dediler. İşte bunun üzerine Allah Teâlâ bu ayeti indirdi ve **Cüdebe’nin hicret sevabını tam olarak aldığını** haber verdi.

Âlimler bu ayetten şu büyük hakikati çıkarmışlardır: **Bir kimse Allah için bir amele niyet eder ve o yolda yürür de, sonra onu tamamlayamadan ölürse; Allah o amelin sevabını yine ona yazar.** Mesela bir kimse Kur’an’ı ezberlemek için yola çıksa fakat ömrü yetmeyip hafızlığını tamamlayamadan vefat etse, Allah o niyet ve gayret sebebiyle ona hafızlık sevabını ihsan eder. Çünkü Allah katında değerli olan sadece sonuca ulaşmak değil, **Allah rızası için o yolda yürümektir.**

Yine mesela bir kimse **ilim öğrenmek için yola çıksa**, kitaplar açsa, derslere başlasa; fakat ömrü vefa etmeyip bu ilmi tamamlayamadan vefat etse, Allah onun niyetini ve gayretini görür ve o ilmin sevabını ona ihsan eder.

Bir kimse **Allah yolunda bir cami yaptırmak niyetiyle işe başlasa**, temelini atsa veya o niyetle malını hazırlasa; fakat bina tamamlanmadan ölüm gelip onu yakalasa, Allah o niyeti ve gayreti sebebiyle ona cami sevabını yazabilir.

Bir başkası **hacca gitmek için niyet etse**, hazırlık yapsa, yola çıksa; fakat yolda vefat etse, Allah katında o kimse hac sevabını alır.

Yine bir kimse **Allah yolunda hizmet etmeye niyet etse**, insanlara Kur'ân'ı öğretmeye, hayra vesile olmaya çalışsa; fakat ömrü o hizmeti tamamlamaya yetmese, Allah onun niyetini ve yönelişini görür ve o hizmetin sevabını ona ihsan eder.

Çünkü Allah katında asıl kıymetli olan sadece **işin sonuna ulaşmak değildir; Allah rızası için o yola girmek, o niyetle yürümek ve o istikamette can vermektir.**

Demek ki asıl mesele, bir işi bitirmek değil; **Allah'ın razı olduğu bir yolda bulunurken ölmektir.** İnsan o yolun başında da olsa, ortasında da olsa, yeter ki Allah için o istikamette yürüsün. Çünkü Allah niyete ve istikamete bakar.

Cenab-ı Hak bizleri razı olduğu ameller üzerinde yaşayan ve o ameller üzere can veren kullarından eylesin. O amellerin mükâfatını da bizlere **Cennet** eylesin. **Âmin.**

İşte bu noktada, amelin değerini tayin eden asıl ölçüyü bize Resûlullah (s.a.v.) haber verir: **“Ameller niyetlere göredir...”**

Yani kul yola çıkar; fakat o yolun Allah'a mı yoksa dünyaya mı vardığını belirleyen şey, attığı adımlar değil, kalbindeki niyettir.

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِأَمْرٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ
وَأِلَى رَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا
(يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ).

Ömer b. Hattâb (radiyallahü anh)'den rivâyet edilmiştir. **Rasûlullah**(sallallahü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **“Yapılan her iş niyete göre değerlendirilir.**

Herkesin niyet ettiği ne ise eline o geçer. Kimin memleketini terk etmesi veya günahlardan uzak kalması Allah ve Rasûlü'nün isteği doğrultusunda ise onun bu yaptığı iş Allah yolunda sayılır ve ahirette hesabı ona göre görülür. Kimin de memleketini terk edişi eline geçireceği bir dünyalık veya elde edeceği bir kadın için olursa onunda bu hicreti hicret ettiği şeye aittir. Böylece onları

elde etmiş olur, ahirette de hesabı ona göre verilir.”

(Buhârî, Bed-il Vahy: 1; Müslim, İmara: 45)

Ahmed İbni Hanbel, Ebû Dâvûd, Tirmizî, Dârekutnî gibi büyük âlimler, bu hadisle, **İslâmiyet’in üçte birini** anlamının mümkün olduğunu söylemişlerdir. İmâm Şâfiî, **bu hadisin yetmiş ayrı konuyla ilgisi bulunduğunu**, bu sebeple de onu **din ilminin yarısı** saymak gerektiğini belirtmiştir. İmâm Buhârî ise, kitap yazanlara bir nasihatte bulunarak, eserlerine bu hadisle başlamalarını tavsiye etmiştir.

Mekke’den Medine’ye herkes Allah için hicret ediyordu. Ancak ismini bilemediğimiz bir sahabi, sevdiği Ümmü Kays adındaki bir kadın için hicret etmişti. (*Kastalanî, İrşadü’s-Sârî, 1/55*) Şüphesiz bu zat bir mü’mindir ama, niyet ve düşüncesi davranışlarının önünde değildi...

O da bir muhacirdir ama, Ümmü Kays’ın muhaciriydi. Ancak Allah için katlanılabilecek bunca meşakkate o, bir kadın için katlanmıştı. İsim zikredilmeden, bu hâdise, Allah Resûlü’nün yukarıda zikrettiğimiz mübarek sözüne mevzu olmuştur. **Sebebin husûsiyeti, hükmün umûmiyetine mâni değildir.** Onun için bu hadîsin hükmü, umumdur, her işe ve herkese şâmilidir.

Nefsin Alacağı Dersler

1. “Bitiremedim” bahanesini bırak

Nefis çoğu zaman “nasıl olsa tamamlayamam” diyerek hiç başlamamak ister.

Hâlbuki bu ayet diyor ki: *Başlamak bile bir kazançtır.* Sen yola gir, neticeyi Allah’a bırak.

2. Niyetini temiz tut, çünkü sevap oradan doğar.

Amelin ruhu niyettir. Nefis şekle takılır; Allah ise kalbe bakar. İçten bir yöneliş, yarım kalan bin işten daha değerlidir.

3. Ölüm her an gelebilir, erteleme.

Nefis “sonra yaparım” der. Ama Cüdebe (r.a.) örneği şunu haykırıyor: Yola çıkmak için “yarın” yok, bugün var.

4. Hicret Sadece Mekân Değildir.

Onlar; vatanlarından çıktılar... Evlerini bıraktılar... Mallardan vazgeçtiler... Canlarını ortaya koydular... Peki ya sen? Senin hicretin nerede? Onlar Mekke’den Medine’ye yürüdü, sen hâlâ günahından sevaba yürüyemedin. Onlar canlarını ortaya koydu, sen bir haramı terk etmeye yanaşmıyorsun. Onlar Allah için her şeyden vazgeçti, sen hâlâ nefsinden vazgeçemiyorsun